

МІЛІТАРНА ЛІРИКА МИКОЛИ РУДЕНКА В КОНТЕКСТІ ТОТАЛІТАРНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ХХ СТОЛІТТЯ

*Ю. В. Логвиненко, канд. філол. наук,
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти,
вул. Римського-Корсакова 5, м. Суми, 40007, Україна.
E-mail: ledi_uliya_ledi@mail.ru*

Дане дослідження доводить, що творчість Миколи Руденка є важливою складовою українського літературного дискурсу, яка забезпечує можливість встановлення правди, осягнення об'єктивного змісту історії, що й до сьогодні позначається на українському громадянському суспільстві. Драма самотнього протистояння державній системі поета, письменника, громадського діяча Миколи Руденка – рідкісний в українському літературному та культурному житті ХХ століття випадок відстоювання істини за всяку ціну – випадок інтелектуальної драми.

Дослідження мілітарної лірики поета та громадського діяча Миколи Руденка розкриває способ побудови мілітарного міфу в літературі доби тоталітаризму.

Ключові слова: гуманізм, війна, мілітарна лірика, поет, тоталітарна держава.

Постановка проблеми. Епоха тоталітаризму – одна з найдраматичніших сторінок історії українського народу ХХ століття, яка найчастіше асоціюється з девальвацією людського життя, сплеском агресії й насильства та збройним вирішенням конфліктів. Такий стан цивілізації неминуче породжує відлуння, що й досі позначається на бутті незалежної України, яка сьогодні опинилася у стані війни. Життєвий та творчий шлях, пройдений М. Руденком – від діяльності політрука на фронтах II світової війни, від марксизму до протистояння державній тоталітарній системі вимагає комплексного аналізу військової лірики поета для різнопланового дослідження суспільних і культурних подій українського сьогодення. Творчість Миколи Руденка – важливий складник українського літературного процесу – забезпечує можливість встановлення правди, осмислення ідеологічного змісту цілої епохи. Саме необхідність залучення до наукового обігу такого матеріалу й зумовлює **актуальність нашої наукової розвідки.**

Аналіз досліджень і публікацій. Огляд сучасної наукової і спеціальної літератури показав, що найбільш прикметними досягненнями в дослідженні творчості М. Руденка є праці О. Бровко, Т. Гажі, О. Галича, А. Костенка, І. Іванова та інших учених. Сфера наукових інтересів учених лежить у площині різнопланового дослідження творчості М. Руденка, що стало основою для нашого аналізу мілітарної лірики поета. Незважаючи на ґрунтовні дослідження творчості М. Руденка, система понять та уявлень поета про війну не розглядалася як спосіб відображення тоталітарної епохи.

Мета цієї розвідки – проаналізувати мілітарну площину в ліриці М. Руденка, що стала відображенням життя українського народу ХХ ст., розкрити громадянську позицію творчої особистості в тоталітарну добу.

Об'єктом вивчення є мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму.

Предметом дослідження є мілітарна площина в ліриці Миколи Руденка, що увійшла до збірки «Поезії».

І. Захарчук стверджує, що тінь війни тяжіє над всією українською літературою ХХ століття. Вона є «її віссю, її прокляттям і величчю, її головною та прихованою темою, жахіттям і отрутою, її силою та її болем, криком і розпачем» [1, с. 374]. М. Руденко, проживши життя довжиною з епоху, також говорить про складність ХХ століття, наповненого війнами, змінами, моральним занепадом: «За межами ХХ століття, / Коли небесного Отця рука / З материків повимітає сміття, – До неба звернеться душа людська. // ... Дротам колючим і тюремним ґратам / Не вийти на

священні береги. / Можливо, Бог із батька стане братом – І ми збагнемо, / Що й самі боги» [2, с. 269]. Безумовно, автор покладає надію на віру, яка зробить соціум гуманним, а дотримання біблійних заповідей дасть можливість людині стати богорівною.

Воєнна тематика притаманна тоталітарному суспільству, вона була актуальною весь період існування СРСР. Мілітарна свідомість стає визначальним для базових міфів тогочасного літературно-культурного дискурсу, що давало владі можливість завуалювати власну агресивну політику, пояснити появу тюрем, концтаборів. Тоталітарну літературу характеризують такі показники як «екстремальна модальність, категорії подвигу, самопожертви, місії. Саме ці моральні імперативи визначатимуть структуру простору совєцької культури кількох воєнних поколінь, формуватимуть образ війни як способу суспільної впорядкованості через поляризацію своїх і суспільних цінностей» [1, с. 95]. Зазначена тенденція до цього часу активно використовується у посттоталітарних країнах.

Будучи учасником II світової, поет осмислює саму війну, її уроки та наслідки як протиприродні, злочинні й антигуманні. Знаковим є той аспект, що автор творить візію війни крізь призму світосприйняття принципово немілітарного героя. Топос війни як духовної прірви є наскрізним для всього творчого доробку М. Руденка, де на протиположності хаосу та руїні стоять сакральні символи, серед яких духовна пам'ять народу, рід, сім'я.

Автор у спогадах-мемуарах «Найбільше диво – життя» пояснює, чому в його творах не знайти оспівування воєнних подвигів: «Далі починається шлях, де імена й обличчя не запам'ятовуються. Коли я думаю про наступний рік (курси політруків, участь у боях, лікування у госпіталі), моя пам'ять скидається на прискорений біг кінострічки. Протягом згаданого року (липень 1941 – липень 1942) я почувався, як, мабуть, почувався краплина в океані: без чітких меж власної свідомості. ... Так чи так, а я, пригадуючи той рік, нездатний побачити ні себе, ні інших як особистостей. Це біла сіра маса. І я був її часткою. Поетом я тоді не був – лише солдатом. Я дуже мало писав про війну, кілька посередніх поезій. Мене ніколи не вабила ця тема, хоч вона не одне десятиліття вважалася злочинною. Причина, мабуть, полягає саме в тому, що війна вбиває в людині людину, ще до її загибелі. Вбиває вже тим, що людина має зрестися власної особистості, перетворившись на робота. Повторюю: часом це буває виправдано – коли ти маєш рятувати свій народ, свою батьківщину. Тут ціле покоління лягає в землю добривом, аби на ньому зросло й забувало нове життя, нова творча сила. Але я ніколи не знав, як оцю необхідність зробити предметом літератури. Можу лише позаздрити тим, хто це знає» [3, с. 157].

Проте саме участь у воєнних діях дала можливість Миколі Руденку стати відомим поетом. У 1947 р. виходить його поетична збірка «З походу», що привернула увагу критиків й легко отримала схвалення, бо «він був із покоління повоєнного «партійного призову», тому йому стелилася легка кар'єрна дорога» [3, с. 7].

Дійсно, біографія поета та письменника Миколи Руденка почалася досить успішно. Проте сам автор критично оцінює свої перші поетичні твори: «Відтак я прийшов до української літератури зі свідомістю політрука, що неабияк позначилася на першому періоді моєї поетичної творчості. Я годився для партійної роботи в письменницькому середовищі, але поетом тоді ще не був. Сяким-таким поетом став лише тоді, коли з мене злізла комісарська шкура» [3, с. 195]. Поезія «Три народження поета» також підтверджує цю думку поета: «Уперше народивсь шахтарчуком кирпатим / У скіфському степу серед камінних баб. / Я шлях завершив той пораненим солдатом, / щоб з віршами прийти в літературний штаб. // Так народивсь поет, який не став поетом, / Бо істину вбачав на тлі газетних смуг...» [2, с. 328].

М. Руденко не став співтворцем офіційного мілітарного міфу, на відміну від О. Довженка, А. Любченка, О. Гончара, Г. Тютюнника, Ю. Дольд-Михайлика та багатьох інших культурних діячів. Він відмовився від ролі «придворного поета», вбачаючи свою місію у протилежному: «Я знав поетів, що колись без міри / Були

відважні в пошуках своїх. / Прошло, сплило, немов весняні води, / Нічого не лишивши у житті. / Хіба лиш мертві, зачерствілі оди / Та брязкальця на грудях золоті» [2, с. 28]. Поет твердо відстоював власний вибір: «Хай твердить той, хто втратив зір, / Що ти, мовляв, ідеш не в ногу. / Якщо ти віриш – значить, вір, / Шукай в земному неземного» [2, с. 29].

У його поетичних творах виразно відчутний протилежний офіційно диктованій стратегії погляд на війну та її відображення у творчості. Аналіз творів дає можливість простежити зовсім іншу систему соціально-етичних координат і моральних цінностей. Тому зображення війни та її наслідків не вписувалося в офіційну оптимістично-наступальну перспективу літератури, яка задавалася як єдино можлива і безальтернативна. У основі мілітарної лірики поета – уникання патетичної риторики, героїчно-оптимістичної настанови як знакових для офіційної версії парадної переможної війни. Гуманіст та дисидент М. Руденко бачив, на власному досвіді пережив та показував, що держава використовує війну як засіб для підтримки та зміцнення військово-політичної диктатури комуністичної партії.

М. Руденко чітко усвідомлював, що війну ведуть не тільки солдати чи політики; на Поеетові лежить великий тягар – вести ідеологічну війну, бо саме поети, письменники, артисти складають ядро нації, її еліту, яка формує смаки читача чи глядацької аудиторії. Він стверджує: «Поезія – не жарт... / Вона – / Це теж космічна битва. / Вона і мати, і жона, / Присяга і молитва...» [2, с. 157]. Головне для автора – бути чесним перед собою, перед Поезією. У служінні Слову не може бути багатозначного трактування ідеології митця. Тому не маємо у зрілого М. Руденка позірно-сразкових поезій.

Література тоталітарної епохи працювала на виконання завдань держави, тому поет не мав права обмежитися відображенням дійсності, його покликання – працювати на державну систему, яка була одноосібно представлена комуністичною партією. Життєві та творчі пріоритети митця не бралися до уваги, навпаки, поряд із боротьбою з ідеологічними ворогами, виконанням планів, культом особи Леніна, Сталіна, вони переслідувалися. М. Руденко обрав шлях дисидента, відмовившись бути речником пролетарської мистецької стратегії.

У 1987 році автор напише: «Та сам я шукаю не істини модні – / Розшукую в хаосі власну особу. // Держава у цьому мені не завада: / Я ще в сорок першому вмер на кордоні. / Для мене найвища у Всесвіті влада – / Пелюстка троянди в жіночій долоні» [2, с. 184]. У поезії «Дороги» автор ще раз протиставить квіти війні: «Отим стежкам, Які водили / По мінах у ворожий тил, / Щоб вибухав, де ми ходили, / Живий бузок, а не тротил» [2, с. 68]. Неодноразово М. Руденко закликає до побудови гуманного суспільства: «Досить крові та штурмів навальних, – / Гляньте, сонцем наповнилися віти. / Встань, народе, відкинь сповивальник: / Йде визвольник і годувальник – / Дух космічний, сонячний вітер» [2, с. 71]; «Сліпим не можна пояснити / Твоєї, Всесвіте, краси. / Їм, грішним, навіть не наснити, / Який насправді ти єси» [2, с. 133].

У офіційній літературі міфологізація війни в творчому методі соціалістичного реалізму під іншим ракурсом показувала воєнну стратегію СРСР: насильство над громадянами та цілими народами поставали як шляхи до побудови комунізму, а через нього – до суспільної гармонії. Смерть людини, бійця у цій війні позбавлялася шоково-травматичного підґрунтя, ставала буденною для суспільної свідомості й була одним із багатьох засобів для перемоги. Поет відкрито говорить про спотворення реальності, що, у свою чергу, позначалося і викривляло свідомість не одного покоління громадян СРСР. У поезії «Історія» М. Руденко прямо скаже про перекручування історії під шаблони офіційної версії: «Вставали, мужні і прямі, Сини віків, сини планети. / Щоб не конати у ярмі, Ішли на списи й кулемети./ ...Лише історик, вчений лис, / Заслужить орденів і ласки. / З подій відмівши сльози й кров, / Він факти виглядає строго, – / Неначе млин оцей молот / Криваве млино лиш для нього» [2, с. 103]. М. Руденко неодноразово наголошує на тому, що історія СРСР спотворена: «Хтось темний Сонце загортає / В сукно єфрейторських онуч, / А потім

нам його вертає, / Немов для душ важкий обруч» [2, с. 67]. Викривлення української історії – до цього часу гостра тема в українському суспільстві, бо дуже часто факти розбудови нашої держави перелицьовувалися, тому до ХХІ століття стали схожими на палімпсест. М. Руденко своєю громадянською позицією відстоював право народу на власний історичний розвиток та правдиве його відображення.

Відданість Слову вимагали від поета правдиво відображати пережите, саме тому Микола Руденко не боявся показати й інший бік війни 1941-1945 років, про який не прийнято було говорити досить довгий історичний період. Тема спецзагонів НКВД була заборонена для обговорення у тогочасному суспільстві, проте автор про це напише у поезії «Після бою». У поезії є два типи бійців СРСР, учасників воєнних дій: воїни, які боролися за свободу, та бійці НКВД. Будучи учасником війни, поранений, нагороджений багатьма державними відзнаками М. Руденко яскраво описує стан ліричного героя, який бачить померлих товаришів. Проте для нього вони живі – «по лезу променя пішли над нами» «в хату зоряну своєю». Найжахливішим є те, що у ХХІ столітті сучасна Україна знову має свою «Небесну сотню». Це герої для автора, бо вони борються за незалежність власної держави. Герої не помирають, «І тільки той, хто цілив нам у спину, / Щоб ми зненацька з бою не втекли, / Сліпим чортам місив криваву глину / І дудлив самогонку з-під поли», не прийнятий ні Землею, ні Сонцем – «Такий іще до смерті помира» [2, с. 55]. Бійці спецзагонів не можуть померти, бо зрадники вже мертві, і смерть не принесе їм спокою.

Гасло «Перемога будь-якою ціною», що часто використовувалося для виправдання агресивної політики тоталітарної держави, використовувалося комуністичною партією не тільки на війні, а й у процесі швидкої побудови комунізму в післявоєнні роки, тому не давало навіть можливості ставити питання про антигуманність самої війни. М. Руденко не оспівує героїчних подвигів окремої особи чи народу, його місія в іншому, набагато важливішому – він прагне показати, що війна взагалі неприйнятна: «До воєн не виховують готовність... / Вжахнула душу, стала тягарем / Мого життя холодна беззмістовність» [2, с. 180].

Війна глибоко позначилася на свідомості автора. У віршах-спогадах «На білому снігу дуби на диво чорні...», «Знов чомусь прийшла хвилина смутку...», «Сльота», «Із окопних часів, із важких лихоліть...», «Що «я» це «я» – повірити не можу...» «Чому на мене впало стільки зла...» поет часто звертається до теми війни. Уроки війни повинні полягати в тому, що влада та громадяни мають зрозуміти: найбільшою цінністю є людина, людське життя: «Тільки знаю, що в гірку годину / В полі, між танкових ровів, / Я промовив: / Хто ти є, людино?... / Але й досі ще не відповів?» [2, с. 111]. Як показує сьогодення сучасної України, знову ведеться боротьба за цінності, якими повинна керуватися демократична держава.

У поезіях, де автор веде роздуми про власний життєвий вибір, бачимо: якими б важкими не були для М. Руденка його дороги, іншими б він не пішов: «Я міг би не йти в лєнінградські окопи, / Бо ще у дитинстві лишився без ока. / Я міг би, засвоївши мову Езопа, / Забути, як давить цензурна морока» [2, с. 183]. У майже поодинокій боротьбі особистості з тоталітарною системою громадянин Микола Руденко переміг, бо не відступив від своїх переконань: «Ти все зробив, що міг зробити, – / Були атаки та бої...» [2, с. 67]. Державна система використала щодо дисидента Руденка всі методи та засоби впливу. Проте не зміг М. Руденко слідувати прикладу Івана Ле, який «у статті «Дружба народів» однозначно і безапеляційно визначив ідентифікаційні параметри української версії війни: «Є єдиний керівний центр боротьби за щастя народу України, всіх слов'янських народів. Цей центр – велика Червона Москва» [1, с. 221].

Війна подавалася як священний обов'язок кожного громадянина СРСР, Червона армія була визволительською Європи. Образ Радянської Армії, Москви, чисельні приклади героїзму радянського народу були непоборними в офіційній літературі завдяки керівництву комуністичної партії. І. Захарчук, досліджуючи тему війни в українській літературі, наголошує на такому факті: «Шкала ціннісних видозмін у

стосунках між владою та підлеглими набувала таких модифікацій: бідний та принижений обставинами повсякденного життя, придавлений злиднями та всемогутністю начальства, пересічний громадянин у часи війни та небезпеки зазнавав потужних «казкових» змін, перетворюючись, в офіційній інтерпретації, у велетня духу, благородного месника. Саме ця міфологема активно експлуатується в масовій свідомості, перекодовуючи почуття несправедливості та кривди на зовнішніх ворогів, які творяться в ірраціональній площині» [1, с. 95].

Повоєнні покоління громадян СРСР виховувалися з розумінням того, що радянський солдат, визволитель Європи, є носієм цінностей, пропагованих комуністичною партією, а вдячним за мирне небо та щасливе дитинство кожен повинен бути батькові народів – Сталіну.

Образ Сталіна, який знищував народи СРСР беззаперечно простежується у наступних рядках: «Як розгадати, де ота рука / Бере для себе Каїнову силу, / Щоб підписом чи кнопкою дзвінка / Народи цілі кидати в могилу? ... Ми ж вирушали, щоб долати зло / Заради царства Правди і любові. / Яке ж то чорне сонце повело / Нас, щирих, праведних, по власній крові?» [2, с. 108]. Непереможний образ совєцької армії із усвідомленням смертей, доцільності надлюдських жертв поступово втратив німб визволителя. Після перемоги, отриманої великою кров'ю, сподівання на мирне вільне життя українського народу не здійснилися. Поет міркує над жадобою влади Сталіна: «Нерона-палія нащадок / Людську мораль здає в архів: / Якщо життя – сліпий випадок, / Немає перед ним гріхів. // Хай рветься бомба, куля свище / І трупи засипає сніг, – / Щоб тільки ти піднявся вище / І цілий світ поклав до ніг» [2, с. 130].

Система сама породжувала вождів, які бачили побудову нового суспільства на зруйнованому дотла попередньому державному устрої, тому для цього потрібно вести постійну війну з ідейними ворогами, до яких могли віднести кожного, хто мав власну думку: «Як земний заповіт велить / І навчає прадавній час, / Крові ближнього бійтесь пролить, Бо прокляття впаде на вас. // І відтоді через віки / Вам по крові брести й брести... / Добрі хлопці – оті пастушки. Але звідки беруться кати?» [2, с. 142]. Для письменника, за його словами, було страшним потрясінням, коли зрозумів, що вчення, яке лягло в основу всієї комуністичної системи, хибне [3, с. 12].

Боротьба за владу над націями, людьми неприйнятна світоглядній концепції автора: «З нас кожен прагне генералом бути, / Якщо не гетьманом. Усюди ми / Волею лаври першості здобути / Чи впасти в землю мертвими грудьми // Отямтесь, діти, нерозумні вої! / Вклоніться Славутичу-Дніпру...» [2, с. 255].

Почуття космізму, любові до людей, природи, чесності з собою, було притаманне поету, тому пробудило в ньому жагу до боротьби: «Та хай ніколи совість не мовчить, – Хай пам'ятають і сини, й онуки: / Хто голови стинає, щоб навчить, / Той не несе ні правди, ні науки» [2, с. 123]. М. Руденко «відчував себе похованим під горами трупів, які, виявляється, були щоденною реальністю не тільки на фронті, а й десь у сибірському тилу» [3, с. 340].

У творах поета ліричний герой воює не за СРСР, а за Україну та Землю, бо найбільше від людських смертей потерпають саме вони: «Цю материнську планету ви, / Кров'ю і потом напоєну, / Дайте любити поетові, / Дайте любити воїну!» [2, с. 56]. Образ України, пошматованої ворогами, розкритий у поезії «Кривда» через образ молодої, згвалтованої дівчини, яку понівечили солдати. Прокляття за такий гріх лягло на весь людський рід: «Ознака вироджень, потворностей початок, / Де навіть слово в муках помира» [2, с. 175]. Поет наказує нащадкам гвалтівників: «Шукайте і знайдіть. І станьте на коліна. / І хай простить ваш гріх душа ота – / Чи, може, Африка, чи, може, Україна, – / Згвалтована, розтерзана, свята» [2, с. 175].

Україна потребує захисту від війни. Образ Мадонни з немовлям розкриває менталітет нашої нації, викликає бажання та прагнення захистити Україну. Образ нашої держави надзвичайно промовистий: вона беззбройна, проте має велику силу – силу духу, що простяглася через весь Всесвіт: «Коралі з планет одягнула вона, / З Чумацького Шляху – косинку. / Волосся за хмарами, боса нога / Торкає

покривджене танками поле. Від бою земного вона знемага, / Дитя пригортаючи голе» [2, с. 238].

Ідея боротьби за незалежну соборну Україну є провідною у міліарній тематиці, бо у поета «живих і мертвих кличе Україна» [2, с. 185] до боротьби за волю та незалежність: «Народе рідний, степова стихіє, / Безхитрісна, довірлива душа! / Чому тебе, святого гречкосія, / Так часто Божа ласка полиша? ...Пишайся тим, що ти не завойовник – / В неволі ще нікого не тримав. / Землі чужої не топтавши зроду, / Своєю стеріг із косами в руках» [2, с. 115]. Народ, зображений у поезії М. Руденка, своїм історичним розвитком, культурою заслуговує на кращу історичну долю.

Миролубний менталітет народу закладений українцям генетично: «З цієї землі / Не ходили сусідні краї грабувати. / Та місили цю землю в захланному злі / Люті коні монгольські й німецькі гармати» [2, с. 145].

М. Руденко ще у 1979 р. попередив про загрозу, яка може надійти від сусідніх держав, та підняв питання, яке будучи невіршеним до цього часу, призвело до неоголошеної війни із сусідньою державою. Незважаючи на новий цивілізаційний розвиток, Україна знову опинилася у стані війни, бо за роки незалежності не усвідомила, що загроза тоталітаризму не зникла разом із розпадом СРСР. М. Руденко заплатив життям та здоров'ям, щоб донести до українців просту істину: «О так! Усі слов'яни – наші браття. / Та у братів дорослих – все своє: Сім'я і хата, вогнище-багаття / І сонце, що на шибці виграє. // Коли ж сильніший входить на подвір'я / Слабкішого і чинить там розбій – / Аж вітер з подушок ганяє пір'я! – / Тоді який він брат? Він ворог твій» [2, с. 228]. Слова поета виявилися пророчими: ніхто в Україні не чекав від братів-слов'ян кривавої війни.

За власну державу потрібно боротися, щоб зберегти свою історичну ідентичність та землю, яка є найбільшим багатством України: «Русине-князю! Одягай шолом – / Веди нас, грішних воїв, за пороги. / Багатство наше стало нашим злом: / Як не своїм – чужим упало в ноги» [2, с. 284].

Поет-дисидент, активний громадський діяч М. Руденко важко переживав інертність українців щодо захисту власних прав та свобод. Він закликав до боротьби: «Ні! Годі жити, води набравши в рот – / Кричати треба, щоб згадали люди: / Була Вкраїна – військо і народ. / Була... Та я запитую: чи буде?» [2, с. 285].

Висновки. Найпривабливіша риса творчості Миколи Руденка – гуманізм, найвища цінність для поета – людина і людське життя. Будучи учасником воєнних дій, він виступив проти війни. Автор унікав зображення батальних сцен, які б могли виправдати і прославити солдата, смерть навіть одного солдата жахлива для Землі, Космосу. Проте боротьба за власну землю – священний обов'язок для поета тоталітарної епохи. На жаль, поезія Миколи Руденка виявилася пророчою для українців, які у XXI столітті, вже маючи незалежність, сприймали її як дар, а тепер змушені захищати кров'ю.

Перспективи подальших досліджень. Здійснене дослідження не вичерпує всіх аспектів аналізу лірики М. Руденка. Подальша робота буде спрямована на дослідження ідеї української державності у творах Миколи Руденка.

MYKOLA RUDENKO'S MILITARY LYRICS IN THE CONTEXT OF THE TOTALITARIAN LITERATURE OF THE XXth CENTURY

Y. Logvinenko

This research proves that Mykola Rudenko's creativity is an important component of the Ukrainian literary discourse, which provides possibility of the establishment of truth, comprehension of the objective maintenance of history, and contemporary influence over the Ukrainian civil society. The drama of lonely opposition to the state system of Mykola Rudenko: the poet, the writer, and the public figure – a rare case in Ukrainian literary and cultural life of the XXth century of upholding truth at any cost, a case of the intellectual drama.

The study of a poet and a public figure Mykola Rudenko's military lyrics opens a constructing method of military myth in totalitarian literature.

Keywords: *humanism, war, military lyrics, poet, totalitarian country.*

**МИЛИТАРНАЯ ЛИРИКА НИКОЛАЯ РУДЕНКО
В КОНТЕКСТЕ ТОТАЛИТАРНОЙ ЛИТЕРАТУРЫ XX ВЕКА**

Ю.В. Логвиненко

Данное исследование доказывает, что творчество Николая Руденко является важной составляющей украинского литературного дискурса, которая обеспечивает возможность установления правды, постижения объективного содержания истории, и сегодня сказывается на украинском гражданском обществе. Драма одинокого противостояния государственной системе поэта, писателя, общественного деятеля Николая Руденко - редкий в украинской литературной и культурной жизни XX века случай отстаивания истины любой ценой - случай интеллектуальной драмы.

Исследование военной лирики поэта и общественного деятеля Николая Руденко раскрывает способ построения военного мифа в литературе эпохи тоталитаризма.

Ключевые слова: гуманизм, война, военная лирика, поэт, тоталитарное государство.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Захарчук І. В. Війна і слово (Мілітарна парадигма літератури соціалістичного реалізму) : монографія / І. В. Захарчук. – Луцьк : ПВД «Твердиня», 2008. – 406 с.
2. Руденко М. Поезії / передм. М. Ф. Слабошпицького, М. Руденко. – К. : Дніпро, 1991. – 413 с.
3. Руденко М. Найбільше диво – життя. Спогади / М. Руденко. – К. : ТОВ «Видавництво «КЛЮ», 2013. – 696 с.

Надійшла до редакції 15 вересня 2014 р.